

ARTUR ŁAWNICZAK

Uniwersytet Wrocławski

ARTUR PREISNER

Uniwersytet Wrocławski

KATEDRA PRAWA KONSTYTUCYJNEGO — HISTORIA

W niniejszym podsumowaniu, czy raczej ogólnym nakreśleniu kilkudziesięcioletniego funkcjonowania Katedry Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Wrocławskiego, skoncentrujemy się na ludziach ją tworzących, szczególną wagę przykładając jednak do zaszczości historycznych oraz do osób, które wywarły największy wpływ na jej kształt.

Należy przypomnieć, że jednostka zmieniała w tym okresie zarówno swoją nazwę (Katedra Prawa Państwowego, Zakład Prawa Państwowego, stanowiący część Instytutu Nauk Prawno-Ustrojowych), jak i formalne usytuowanie organizacyjne (Wydział Prawno-Administracyjny, Wydział Prawa, Wydział Prawa i Administracji i wreszcie Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii).

Oficjalnie Katedra rozpoczęła funkcjonowanie wraz z wydaniem rozporządzenia Ministra Oświaty z 30 kwietnia 1946 r. w sprawie utworzenia katedr na Uniwersytecie Wrocławskim, jednakże faktycznie działała już nieco wcześniej, a jej istnienie jest nierozzerwalnie związane z postacią pierwszego kierownika — prof. Andrzeja Mycielskiego.

Prof. Andrzej Mycielski należał do nielicznego grona profesorów, którzy przybyli jako pierwsi po wojnie na Ziemię Zachodnie, by budować podwaliny polskiego Uniwersytetu Wrocławskiego. Po zakończeniu wojny początkowo wykładał prawo państwowe na Uniwersytecie Jagiellońskim, lecz już w 1945 r., zachęcony przez prof. Kamila Stefkę, przyszłego dziekana tworzącego się na Uniwersytecie Wrocławskim Wydziału Prawno-Administracyjnego, wyraził zgodę na przeniesienie do Wrocławia.

Od dnia 1 grudnia 1945 r. Andrzej Mycielski, pełniąc funkcję profesora nadzwyczajnego, został wykładowcą prawa państwowego na Wydziale Prawno-Administracyjnym Uniwersytetu Wrocławskiego i rozpoczął prace związane z tworzeniem Katedry Prawa Państwowego. Powierzono mu także prowadzenie wykładu z historii filozofii prawa.

Andrzej hr. Mycielski niezbyt jednak pasował do szkoły wyższej lat stalinowskich. Nie krył się bowiem specjalnie ze swoimi poglądami na ówczesną władzę. Podczas wykładu zdarzyło mu się wprost powiedzieć, że rewolucja, jaką wtedy przeżywano, została do Polski przyniesiona na bagnetach. Ostatecznie, mający niewłaściwe pochodzenie klasowe A. Mycielski 1 września 1951 r. został zwolniony z funkcji uniwersyteckich i przeniesiony do Biblioteki Uniwersyteckiej w charakterze kontraktowego pracownika naukowego (na stanowisku starszego kustosa).

Warto w tym miejscu wspomnieć o osobach, które w tych pionierskich czasach wraz z Profesorem tworzyły Katedrę. W jej skład wchodził od samego początku Stanisław Janikowski i Tomasz Bartmański. Obaj doktoryzowali się na Wydziale — Janikowski jako bodajże pierwszy promowany. Jak pisze w swoich wspomnieniach F. Ryszka, Janikowski był postrachem studentów, o co — na tle dobrotliwego prof. Mycielskiego — chyba nie było zbyt trudno. Ćwiczenia z filozofii prawa prowadził też dr Franciszek Longchamps, będący jednak pracownikiem Katedry Prawa Administracyjnego. W 1947 r. do składu Katedry dołączył dr Kazimierz Rościszewski.

Przeniesienie prof. Mycielskiego do Biblioteki Uniwersyteckiej zaowocowało daleko idącymi zmianami personalnymi. Nie idzie tylko o zmianę na stanowisku kierownika katedry, lecz o poważne rozszady w składzie Katedry. Jeszcze wcześniej niż prof. Mycielski rozstał się z katedrą dr S. Janikowski, który poświęcił się później pracy w adwokaturze i na wydział już nie powrócił. Do zespołu katedralnego trafili zaś Danuta Kosińska, która choć w Katedrze pracowała aż do 1964 r., nie zaznaczyła specjalnie swojego miejsca, oraz Aleksander Patrzalek, o którym jeszcze będzie mowa.

Miejsce A. Mycielskiego na fakultecie zajął zdecydowany zwolennik demokracji ludowej, czyli mgr Leon Bojtm, w latach 1939–1942 inspektor polityczny w Czerwonoarmijskim Rejonowym Wydziale Oświaty we Lwowie, a po wojnie — pracownik dydaktyczny Wyższej Szkoły Administracyjno-Handlowej w Częstochowie, wykładający tam materializm historyczny i ustrój ZSRR. 1 listopada 1951 r. został przeniesiony przez ministra szkół wyższych i nauki do Wrocławia na stanowisko zastępcy profesora i kierownika Katedry Prawa Państwowego. Funkcję tę pełnił aż do 15 marca 1957 r.

Zasadnicze zmiany w tym układzie przyniósł dopiero Październik 1956 r. Od listopada na posiedzeniach rad wydziałów Uniwersytetu Wrocławskiego mnożyły się uchwały w sprawie powrotu na Uniwersytet profesorów (m.in. Andrzeja Mycielskiego), którzy musieli odejść z powodów politycznych.

1 stycznia 1957 r. prof. A. Mycielski został ponownie zatrudniony na Uniwersytecie Wrocławskim, początkowo w charakterze zastępcy profesora w Katedrze Prawa Państwowego, a 1 października tegoż roku otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego w tejże Katedrze, której został ponownie kierownikiem.

W latach 1959–1961 pełnił funkcję dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego.

Prof. Andrzej Mycielski wspólnie z prof. Kazimierzem Biskupskim, a także z prof. Andrzejem Burdą oraz — po części — prof. Zygmuntem Izdebskim, był inicjatorem dorocznych sesji katedr (zakładów) prawa konstytucyjnego. Zapoczątkowane we Wrocławiu w 1959 r. i odbywające się bez żadnej przerwy do chwili obecnej, stały się trwałym forum wymiany myśli naukowej w obrębie prawa konstytucyjnego i ciągłej dyskusji nad aktualnymi problemami rozwoju konstytucyjnego Polski.

Wielką zasługą profesora Mycielskiego było stworzenie wrocławskiego ośrodka nauki prawa konstytucyjnego. Tworzył ten ośrodek pod względem organizacyjnym, kompletował skład osobowy i kształtował jego profil naukowy dwukrotnie: do 1951 r., a zwłaszcza po powrocie na Uniwersytet w 1957 r., w sytuacjach często mało sprzyjających, lecz konsekwentnie i skutecznie. Zespół Katedry pod jego kierownictwem rozrósł się bardzo. W 1957 r. dołączył Kazimierz Działocha (do 2012 r.), w 1963 — Józef Wołoch (odszedł w 1968 r.), w 1964 — Aleksander Seniuta (pożegnał się z Katedrą po powrocie z internowania w stanie wojennym), w 1965 — Andrzej Podbielski (do 1993 r.), w 1967 r. — Janusz Trzcziński (do 2014 r.) i Józef Repel (do 2012 r.), w 1969 — Krzysztof Wójtowicz (przeszedł w 1998 r. do Katedry Prawa Międzynarodowego Publicznego na stanowisko jej kierownika) i Karol Wronecki (wyemigrował z kraju w 1981 r.).

W 1971 r. prof. Mycielski przeszedł na emeryturę. Mógł na nią spokojnie odejść, ponieważ udało mu się wychować wybitnych następców. Nie oznaczało to jednak kresu jego aktywności jako uczonego, dydaktyka, a biorąc pod uwagę opublikowane w Krakowie 1976 r. pamiątniki *Chwile czasu minionego*, także literata. Od 1976 r. przez 16 dalszych lat prowadził wykłady z zakresu historii filozofii prawa, zlecone mu przez Akademię Teologii Katolickiej w Warszawie.

Prof. A. Mycielski włączył się również aktywnie w proces transformacji ustrojowej w Polsce, zapoczątkowany w 1989 r. W maju 1990 r. został ekspertem senackiej Komisji Konstytucyjnej, w której wraz z profesorem W. Szyszkowskim opracował projekt nowej Konstytucji RP. Uniwersytet Wrocławski uhonorował go godnością doktora *honoris causa*. Uroczystość nadania tego tytułu, z powodu pogarszającego się stanu jego zdrowia, odbyła się 28 maja 1993 r. na Uniwersytecie Warszawskim. Przy tej okazji Profesor wygłosił krótkie przemówienie, w którym stwierdził, że najpiękniejszym wydarzeniem w jego długim życiu była pierwsza inauguracja roku akademickiego we Wrocławiu. Tak ciepłe wspomnienia z czasów jednak strasznych, i to mimo szykan, jakie go niewiele później spotkały, świadczą o ogromnej pogodzie ducha prof. Mycielskiego i jego wielkiej życzliwości dla świata i ludzi. Świadczyć o tym może również anegdotka zamieszczona we wspomnieniu o Profesorze przez jednego z jego uczniów dr. Józefa Repela,

wieloletniego pracownika Katedry: „będąc kierownikiem Katedry, zbudowanej z zespołu pluralistycznie zorientowanych współpracowników, bez urazy i z wyraźnym rozbawieniem słuchał wynurzeń jednego z nich, który po wspomnieniach profesora o przyjęciu u hrabiego X i zawartości jego stołu snuł opowieść, jak to będąc młodym aktywistą, na tym samym stole wygłaszał płomienne przemówienie do służby i fernali hrabiego w okresie referendum z 1946 r.”

Przejście na emeryturę prof. Mycielskiego rozpoczęło trwający ćwierć wieku okres kierowania Katedrą przez doc. Aleksandra Patrzałka.

A. Patrzałek w 1949 r. podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego. Pierwszy stopień skończył w 1952 r., a drugi — magisterski — 8 września 1953. Już 1 października 1951 r., czyli jeszcze w trakcie studiów, został powołany na stanowisko zastępcy asystenta w Katedrze Prawa Państwowego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego. W 1953 r. został przyjęty początkowo na stanowisko młodszego asystenta w Katedrze Podstaw Marksizmu, a następnie asystenta w Katedrze Prawa Państwowego.

Trzeba też zwrócić uwagę, że A. Patrzałek był faktycznym organizatorem pierwszego zjazdu katedr prawa konstytucyjnego, który odbył się w 1959 r. we Wrocławiu. To właśnie on idei profesorów Burdy, Mycielskiego i Biskupskiego nadał kształt organizacyjny. Dał w ten sposób początek cyklowi zjazdów naukowych, które odegrały wielką rolę w integracji środowiska konstytucjonalistów polskich. Bardzo ciepło o jego roli pisał prof. Tadeusz Szymczak, podsumowując dorobek pierwszych czterdziestu zjazdów: „powodzenie pierwszej sesji i wola organizowania następnych wiąże się z ośrodkiem wrocławskim, szczególnie zaś z talentem organizacyjnym i zaradnością finansową ówczesnego magistra Aleksandra Patrzałka. Pamiętam, jak podtrzymywał na duchu następnych organizatorów i udzielał, nieraz bezcennych, rad. Osobiście niejednokrotnie z tych doświadczeń [...] korzystałem”.

Na przełomie lat 1965–1966 wyjechał na stypendium do Francji. Z tych lat datuje się Jego szczególnie stosunek do tego kraju, jego porządku konstytucyjnego oraz sposobu uprawiania prawa konstytucyjnego przez tamtejszych specjalistów. A. Patrzałek był pod wyraźnym urokiem francuskiej nauki prawa konstytucyjnego. Znał osobiście wszystkich znaczących jej przedstawicieli w tym kraju, a jego kontakty nie ograniczały się do oficjalnych spotkań czy instytucjonalnej współpracy. To wyjście poza sztywny gorset uniwersyteckiej wymiany było źródłem jego wyjątkowych sukcesów i osiągnięć na tym polu.

Wydarzenia 1968 r. dużo zmieniły w Jego życiu uniwersyteckim. 29 czerwca został powołany przez ministra na stanowisko docenta. 1 października tego roku objął kierownictwo ZSA i SA, a 1 września następnego roku został prodziekanem WPiA i jednocześnie kierownikiem Zakładu Prawa Państwowego.

Przejęcie przezeń kierownictwa Zakładu relatywnie szybko doprowadziło do wzmocnienia personalnego tej jednostki, która dzięki takiej polityce kadrowej stała się jedną z prężniejszych katedr prawa konstytucyjnego w kraju. Jako

kierownik Katedry rozbudowywał także jej działalność dydaktyczną, wprowadzając do programów nauczania przedmioty wychodzące poza tradycyjne ramy prawa konstytucyjnego. Rozwinął również szerokie kontakty naukowe Katedry z ośrodkami naukowymi innych krajów, głównie francuskojęzycznych. Współpraca ta wyraziła się we wspólnych publikacjach pracowników Katedry, w udziale w wielu konferencjach naukowych, w wymianie naukowej pracownikóW, i to w ramach daleko wykraczających poza nasz kontynent. Trzeba zauważyć, że A. Patrzałek nie tylko popierał starania młodych pracowników, chcących badać ustroje państw obcych, i umożliwiał im wyjazdy naukowe do Stanów Zjednoczonych, krajów Ameryki Łacińskiej oraz wielu krajów europejskich, lecz także sam wielokrotnie podejmował takie podróże, także egzotyczne, np. do krajów afrykańskich.

Wspomniana rozbudowa personalna Katedry była rzeczywiście imponująca. W 1971 r. został przyjęty Jerzy Surowiec (zm. w 1988 r.), w 1972 r. — Krystian Complak, w 1973 — Włodzimierz Gromski (w 1975 r. przeszedł do Zakładu Teorii Państwa i Prawa), w 1974 — Ryszard Pelczar (odszedł w 1983 r.), w 1975 — Andrzej Zembaty (zm. w 1979 r.), w 1976 — Jacek Nowak (zwolnił się w 1983 r.), w 1977 — Bogusław Banaszak (w 2014 r. został dziekanem Wydziału Prawa Uniwersytetu Zielonogórskiego), w 1980 — Artur Preisner i Ludwik Gaca (odszedł w 1987 r.), w 1983 — Włodzimierz Bossy (zwolnił się w 1990 r.) i Krzysztof Domarecki (odszedł w 1993 r.), w 1985 — Roman Kasperkiewicz (odszedł w 1989 r.), w 1987 — Daniel Bogacz (odszedł w 1988 r.) i Artur Ławniczak, w 1989 — Małgorzata Masternak, w 1993 — Ryszard Balicki oraz w 1994 — Mariusz Jabłoński.

1 grudnia 1974 r. doc. A. Patrzałek został powołany na stanowisko dziekana Wydziału Prawa i Administracji. Pozostał na nim aż do 1981 r. Jego umiejętności organizacyjne, jakie ujawniły się podczas wieloletniego piastowania tej funkcji, pozwalają uznać go za jedną z bardziej znaczących postaci, które zajmowały to stanowisko. Bardzo ważnym fragmentem jego aktywności dziekańskiej była rozbudowa lokalowa Wydziału. Jego wysiłki w tej mierze zakrawały czasami na coś w rodzaju *idée fixe*, lecz o zabarwieniu pozytywnym. Starsi pracownicy Wydziału pewnie pamiętają duży, tekturowy — to jeszcze czasy wyprzedzające wizualizację komputerową — model przyszłego WPiA, którego zabudowania rozciągały się bez mała od ul. Uniwersyteckiej po Rynek. To dzięki jego staraniom i zabiegom zostały sfinalizowane prace związane z powstaniem budynku „B” Wydziału Prawa. Trudno też nie wspomnieć o innowacyjnym, jak na owe czasy, wyposażeniu części audytoriów w monitory, stanowiące zapowiedź wzbogacania wykładów o wystąpienia audiowizualne. W późniejszym okresie, już po zakończeniu pełnienia funkcji dziekana Wydziału, jego aktywność „budowlana” nie pozwoliła mu spocząć na laurach i służył swym następcom na urzędzie radą i pomocą, w tym konkretnymi działaniami jako faktyczny budowniczy — oficjalnie zwany Seniosem Budowy — kolejnych nowych gmachów

dydaktycznych (budynku przy ul. Więziennej, „łącznika” i nowego gmachu przy ul. Uniwersyteckiej).

Znaczące miejsce wśród osiągnięć organizacyjnych A. Patrzalka zajmuje III Światowy Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego (IACL, AIDC), jaki odbył się w Warszawie we wrześniu 1991 r., w dwusetną rocznicę uchwalenia pierwszej konstytucji europejskiej, Konstytucji 3 maja 1791 r., w gmachu polskiego parlamentu z udziałem całej plejady naukowców i polityków z wielu krajów.

W latach 90. był współautorem projektu kodeksu wyborczego, wyróżniającego się do dziś oryginalnym ujęciem oraz możliwością praktycznego stosowania. Mimo że projekt kodeksu wyborczego nie wszedł za Jego życia do prac ustawodawczych polskiego parlamentu, był on punktem odniesienia, gdy powracało się do idei ujednoczenia zasad i podstaw instytucji prawa wyborczego.

Zupełnie wyjątkowego podkreślenia wymaga fakt, że Aleksander Patrzalek, mimo swych mocno sprecyzowanych i jasno artykułowanych preferencji politycznych, potrafił — szczególnie jako kierownik katedry — już w tamtych niezbyt sprzyjających czasach zbudować pluralistyczny zespół współpracowników.

W 1996 r. obowiązki kierownika Katedry przejął prof. Kazimierz Działocha i piastował je do 2002 r.

K. Działocha praktycznie całe swoje życie naukowe związał z Uniwersytetem Wrocławskim i — nie licząc krótkiego epizodu w Katedrze Ekonomii Politycznej — z Katedrą Prawa Konstytucyjnego. Studia prawnicze ukończył w 1955 r. i pierwszego września tegoż roku podjął pracę naukową i dydaktyczną na Uniwersytecie Wrocławskim w charakterze asystenta w Katedrze Ekonomii Politycznej. W grudniu 1957 r. przeniósł się do Katedry Prawa Państwowego. Na swoim macierzystym wydziale zajmował się także działalnością organizacyjną — w latach 1979–1980 zajmował stanowisko prodziekana.

Element łączenia zainteresowań teoretycznych z aspiracjami oddziaływania na praktyczne rozwiązania legislacyjne występował w wielu publikacjach Profesora Działochy, a wyrazem uznania dla jego poszukiwań optymalnych rozwiązań ustrojowych było powierzenie mu obowiązków eksperckich w trakcie prac nad projektem ustawy o zmianie Konstytucji PRL w 1976 r., a także ustaw o cenzurze, o Trybunale Stanu czy o Trybunale Konstytucyjnym.

Wypada też zauważyć, że korzystając z energii i konsekwencji Kazimierza Działochy, w proces tworzenia Konstytucji z 1997 r. mogła się aktywnie włączyć spora część polskiego środowiska konstytucjonalistów. To dzięki jego staraniom Kancelaria Sejmu powierzyła Polskiemu Towarzystwu Prawa Konstytucyjnego realizację programu badań naukowych *Podstawowe dylematy teoretyczne nowej Konstytucji RP*, który to projekt zaowocował ośmioma tomami studiów opublikowanymi w 1997 r. Odegrały też one ważną rolę jako podstawa ekspertyz dla Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. Niewątpliwym nawiązaniem do tych badań stał się, uruchomiony w 2003 r., projekt badawczy *Podstawowe*

problemy stosowania Konstytucji RP, którego głównym koordynatorem został ponownie Profesor. Wyniki badań zostały opublikowane w postaci dziesięciu tomów tematycznych, raportów wstępnego i finalnego oraz dwóch tomów materiałów konferencyjnych (Komitet Nauk Prawnych PAN uznał je za największe osiągnięcie nauki prawa konstytucyjnego ostatnich lat).

Ponadto w latach 2010–2012 prof. K. Działocha kierował — także we współpracy z Katedrą Prawa Konstytucyjnego — projektem badawczym NCN „Zasada konstytucjonalizmu w świetle badań praktyki wykonywania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego”, którego podsumowaniem jest monografia zbiorowa *Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w praktyce konstytucyjnej organów państwa*, wydana w 2013 r. przez Wydawnictwo Sejmowe.

Trzeba też wspomnieć o tomie *Ten Years of the Democratic Constitutionalism in Central and Eastern Europe* pod redakcją K. Działochy, R. Mojaka i K. Wójtowicza (2001). Studia te były podstawą Konferencji Okrągłego Stołu, zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego w ramach działań Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego.

Swoistym zwieńczeniem jego kariery był wybór na sędziego pierwszego składu Trybunału Konstytucyjnego. Lata 1985–1993, gdy pełnił funkcję sędziego TK, były też czasem, w którym Trybunał musiał pracować na swojej dzisiejszą pozycję. Nie ulega wątpliwości, że prof. Działocha był jednym z jej współtwórców.

W październiku 1995 r. w wyborach uzupełniających został senatorem III kadencji Senatu. Zasiadał w Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, najpierw jako ekspert (przewodniczył Zespołowi Ekspertów KK ZN), następnie jej członek (jako senator). Jako przewodniczący zespołu ekspertów oraz członek KK wywarł niemały wpływ na kształt projektu konstytucji. W latach 1997–2001 sprawował mandat posła III kadencji Sejmu, przewodniczył Komisji Etyki Poselskiej. Dwukrotnie był członkiem Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, dwukrotnie też członkiem Komitetu Nauk Prawnych PAN. Do 2006 r. wchodził w skład Rady Służby Cywilnej. Jest członkiem Międzynarodowej Komisji Prawników, Polskiego Towarzystwa Legislacyjnego i członkiem zwyczajnym Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Od 2003 r. jest członkiem Międzynarodowej Akademii Prawa Porównawczego z siedzibą w Paryżu.

Zwrócić uwagę należy na jeszcze inny wymiar aktywności Profesora, a mianowicie na jego zaangażowanie w działalność Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego. Jeszcze w początkach lat osiemdziesiątych, gdy pojawiła się idea stworzenia światowego stowarzyszenia konstytucjonalistów, Kazimierz Działocha brał czynny udział w tych pracach przygotowawczych, a po zarejestrowaniu Polskiej Sekcji Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego został jednym z wiceprezesów zarządu. W 1992 r. Profesor Działocha był jednym z założycieli Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego i jako

prezes przez następnych dziewięć lat, do 2001 r., kiedy został Honorowym Prezesem PTPK, z powodzeniem realizował trudne obowiązki z tej funkcji wynikające. Tym trudniejsze, że przez część tego okresu był równolegle członkiem Komitetu Wykonawczego MSPK i członkiem Komisji Nominacyjnej tego Komitetu.

Należy też wspomnieć o prof. Januszu Trzczańskim, który choć funkcji kierownika Katedry nigdy nie sprawował (w 2002 r., kiedy proponowano mu to stanowisko, nadmiar obowiązków pozawydziałowych uniemożliwił mu wyrażenie na to zgody), to swoim imponującym dorobkiem organizacyjnym i naukowym odznaczył się wyraźnie nie tylko w funkcjonowaniu Katedry.

Profesor J. Trzcński w 1960 r. podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie w 1965 r. otrzymał dyplom magistra, broniąc pracy z zakresu prawa rzymskiego. Po ukończeniu studiów został asystentem w Katedrze Prawa Państwowego.

Jako jeden z niewielu konstytucjonalistów miał możliwość konfrontowania teorii naukowych z praktyką. Szansę taką stworzyło jego szczególne zaangażowanie w proces reformowania ustroju w Polsce pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku. Będąc aktywnym uczestnikiem obrad Okrągłego Stołu, a następnie posłem na Sejm X kadencji (1989–1991), działalność polityczną korelował z wynikami swoich badań w zakresie optymalizacji procesu tworzenia prawa. Nie bez powodu też został wybrany przez Sejm na przewodniczącego Komisji Prac Ustawodawczych, czuwającej nad jakością tworzonych ustaw, a także na przewodniczącego podkomisji do spraw ustroju politycznego w ramach kierowanej przez prof. Bronisława Geremka Komisji Konstytucyjnej Sejmu. Mimo że opracowany przez Komisję Konstytucyjną projekt konstytucji nie stał się formalnie przedmiotem rozpatrzenia przez Zgromadzenie Narodowe, miał jednak wpływ na ukształtowanie treści obowiązującej konstytucji. Jego postanowienia w dużej części zostały przejęte później przez zgłaszane projekty konstytucji.

Warto również wspomnieć o zasługach Profesora dla praktyki tworzenia prawa, gdy w latach 1985–1987 był członkiem Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, a następnie w latach 2002–2004 jej przewodniczącym. W tym samym czasie brał udział w pracach Konwentu Europejskiego, który opracował projekt Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy.

Dalszy etap aktywności łączącej zainteresowania badawcze Profesora z praktyką wiąże się z jego wyborem w 1993 r. na wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego — funkcję tę pełnił przez osiem lat. Po upływie kadencji trybunałskiej został powołany na stanowisko sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, a w 2004 r. został nominowany na prezesa NSA, które to stanowisko piastował do 2010 r. W maju tego roku został dyrektorem Biura Orzecznictwa NSA, a w czerwcu objął funkcję wiceprezesa NSA.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność edytorska Profesora Janusza Trzczińskiego. W latach 1984–1987 był redaktorem naukowym wydawnictw Uniwersytetu Wrocławskiego i redaktorem serii „Prawo”. W latach 1985–1987 wchodził w skład Komitetu Redakcyjnego „Studiów Prawniczych”, natomiast w okresie pełnienia funkcji przewodniczącego Rady Legislacyjnej był członkiem komitetu redakcyjnego „Przeglądu Legislacyjnego”. Od roku 1993 — przez 10 lat — był redaktorem naczelnym „Przeglądu Sejmowego”, obecnie zaś jest redaktorem naczelnym „Zeszytów Naukowych Sądownictwa Administracyjnego”.

W latach 1987–1993 przez dwie kadencje był dziekanem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego, a wcześniej — od 1984 do 1987 — jego prodziekanem.

Prof. Trzcziński brał także czynny udział w pracach organizacji naukowych. Jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Legislacji, Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego, Polskiego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego i Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Od 2004 do 2010 r. zasiadał w Zarządzie Stowarzyszenia Rad Stanu i Najwyższych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej (ACE Europe), a w latach 2006–2008 był jego przewodniczącym.

W 2002 r. kierownikiem Katedry został prof. Bogusław Banaszak. Zatrudniony był od 1977 r. jako asystent stażysta, w 1998 r. otrzymał tytuł profesora nauk prawnych. Obowiązki pełnione w macierzystej jednostce, a także jego rozległa działalność naukowo-badawcza i dydaktyczna nie stanowiły przeszkody w podejmowaniu całego szeregu działań o charakterze organizacyjnym i społecznym.

Był koordynatorem Szkoły Prawa Niemieckiego i Prawa Polskiego w latach 2002–2006 (wspólne przedsięwzięcie wydziałów prawa Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu im. Humboldta w Berlinie), a później pełnomocnikiem dziekana do spraw tej Szkoły. Od 1992 r. był w składzie zarządu Euro-Faculty w Rydze (do 1998 r.). W latach 1998–2008 był profesorem na Wydziale Prawa Europejskiego Uniwersytetu Viadrina (Frankfurt nad Odrą), gdzie kierował Katedrą Polskiego Prawa Publicznego. Od roku 1995 do 2005 — profesor Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu we Wrocławiu (w latach 1999–2002 był także jej prorektorem), a przez kolejnych osiem lat profesorem Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy.

Od 1992 r. ściśle współpracował ze służbami legislacyjnymi Sejmu i Senatu, a w maju 2006 r. został przewodniczącym Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów (do maja 2010 r.).

Należy także zwrócić uwagę na jego działalność wydawniczą. Był redaktorem Przeglądu Prawa i Administracji wydawanego na Uniwersytecie Wrocławskim (1996–2008), przewodniczącym komitetu redakcyjnego Przeglądu Legislacyjnego (w czasie, gdy piastował stanowisko szefa Rady Legislacyjnej), członkiem kolegów redakcyjnych *Recht in Ost und West* (1991–1998); *Osteuropa Recht*

(od 1998 r.), Humanistycznych Zeszytów Naukowych — Prawa Człowieka (od 2000 r.), Studiów Wyborczych (od 2006 r.), Kőzjogi Szemle (od 2008 r.), Annales Universitatis Apulensis. Series Jurisprudentia w Alba Julii (od 2008 r.).

W bogatej działalności zawodowej prof. Banaszaka nie można pominąć faktu, że w latach 2000–2001 był członkiem Rady Doradczej do spraw Praw Człowieka przy Ministrze Spraw Zagranicznych. Od 2004 roku jest członkiem-korespondentem Europejskiej Akademii Nauki, Sztuki i Literatury w Paryżu, a od 2008 r. Rady Programowej Centrum Studiów Wyborczych UŁ i UMK oraz Międzynarodowego Dyrektoriatu Doradczego Amerykańskiego Instytutu Biograficznego (od 2009 r.).

Aktywność publiczną B. Banaszaka uzupełnia członkostwo towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego (od 2000 r.), Europejskiego Stowarzyszenia Prawa Wyborczego (od 2004 r.), Polskiego Stowarzyszenia Prawa Europejskiego (od 2004 r.), Societas Iuris Publici Europaei (od 2003 r.), Rady Rzecznika Praw Obywatelskich (od 2006 r.) i honorowe członkostwo Instytutu Prawa Interdyscyplinarnego Fakultetu Prawa Uniwersytetu w Porto (od 2006 r.).

Potwierdzeniem zasług naukowo-badawczych prof. Banaszaka są przyznane mu doktoraty *honoris causa* Uniwersytetu w Pécs, Alba Iulii, Pitești oraz Kijowskiego Uniwersytetu Prawa.

Po przyjęciu w 2014 r. przez prof. Banaszaka stanowiska dziekana wydziału prawa na Uniwersytecie Zielonogórskim schedę po nim objął prof. Mariusz Jabłoński.

Tu zaczyna się chwila obecna Katedry, której skład — poza prof. Jabłońskim — tworzą pracownicy samodzielni: prof. Krystian Complak, prof. Małgorzata Masternak-Kubiak i dr hab. Artur Ławniczak oraz adiunkci: Ryszard Balicki, Michał Bernaczyk, Sylwia Jarosz-Żukowska, Tomasz Jurczyk, Artur Preisner, Anna Śledzińska-Simon i Krzysztof Wygoda. Jednak na relację z ich dokonań jest chyba zbyt wcześnie.

THE HISTORY OF THE CONSTITUTIONAL LAW DEPARTMENT

Summary

This part of the Faculty of Law at the Polish University of Wrocław has existed in many onomastical and organizational variants from 1946 up to our days with official perspectives for future. Our department is of great importance both in the educational process as well in scientific research. It is necessary to mention count Andrzej Mycielski as a founder of this structure and educator of his successors. One of these persons, namely assistant professor Aleksander Patrzalek headed the Department from 1971 and was lately also the Dean of the Faculty. We can see in the Lower Silesian “Quarter Latin” signs of his activity in the form of buildings constructed for the students of law, administration or economy and for their teachers. In 1996 a formal leadership of the Department is taken over by Prof. Kazimierz Działocha, known for his membership in Constitutional Court, Senate

and Legislative Council. He was also one of the “fathers of the new constitution” and the coordinator of great theoretical description of Magna Charta from 1997. In the 21st century, from 2002, his successor to the position of the Department’s head was Prof. Bogusław Banaszak — very eminent in the field of international academic cooperation and Doctor Honoris Causa of many universities from abroad. At present, he is the Dean of the Law and Administration Faculty in Zielona Góra, and as a consequence from 2014 Mariusz Jabłoński has been head of the Department.